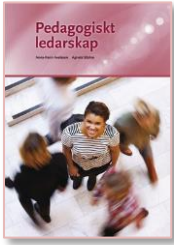

Pedagogiskt ledarskap

Anna-Karin Axelsson Agneta Blohm

sanoma utbildning

Studiehandledning till Pedagogiskt ledarskap
Författare: Anna-Karin Axelsson, Agneta Blohm

Studiehandledningen tar upp innehållet i de 10 kapitlen i boken som är skriven för Barn- och fritids-, Humanistiska-, Samhällsvetar- och Tekniska programmet, kompetensutveckling för personal inom förskola och fritidsverksamhet samt andra som arbetar som pedagogisk ledare.

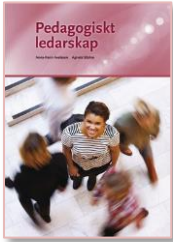
I varje kapitel finns varierande uppgifter som är avsedda att hjälpa eleven att nå målen genom fördjupning och reflektion.

Studieuppgifterna kan göras både individuellt och i grupp. Innan du gör studieuppgifterna läs igenom det aktuella kapitlet.

Studiehandledningen får kopieras.

För mer information kontakta:

Anja Aronsson förläggare
anja.aronsson@sanomautbildning.se

Kapitel 1 Att vara pedagogisk ledare

Vad innebär det att vara ledare? Allt ledarskap ska vara pedagogiskt. Pedagogiskt ledarskap kräver många olika kompetenser, det moderna ledarskapet är komplext.

Nyckelord att förklara

Formell och informell ledare

Auktoritet – auktoritär

Anknytning

Självkänedom, självbild, självförtroende

Värden

Makt

Modernt ledarskap

Salutogenes

Faktafrågor

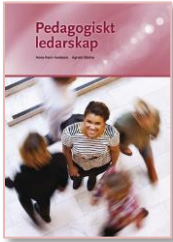
Förklara skillnaden mellan chef – ledare.

Beskriv skillnaden mellan värderingar och normer.

Ta reda på bakgrunden till begreppet värdegrund.

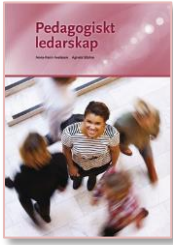
Vilka värderingar är lättast respektive svårast att förändra?

Vad menar Andreas de Klerk med auktoritärt ledarskap?

Diskussion och reflektion

1. a) Reflektera över de olika punkterna om känslomässig mognad och utveckla dem. Ge konkreta exempel på vad de kan innebära och hur de kommer till uttryck hos en pedagogisk ledare.
b) Diskutera med dina studiekamrater hur de kan utvecklas.
2. a) Ta reda på fler definitioner om ledarskap och jämför dem.
b) Reflektera över hur definitionerna stämmer med de olika yrken som ditt gymnasieprogram leder till. Hur kan definitionen stämma överens med det pedagogiska ledarskapet när man arbetar som till exempel väktare, barnskötare, personlig assistent, socialsekreterare, polis eller advokat?
3. Diskutera och reflektera över det moderna ledarskapets olika dimensioner och ge exempel på var och en av dessa.
4. Varför har det etiska perspektivet lyfts fram på senare år?
5. Vad kan hända om en ledare missbrukar sin makt?

Kapitel 2 Kunskap och lärande

Vad är kunskap och vad är lärande? Frågar du en kamrat/arbetskamrat kan han eller hon tro att man menar samma sak.

Vad är det som påverkar synen på vad som är viktigt att lära och hur var och en av oss lär på bästa sätt?

Nyckelord att förklara

Kunskapssyn

Kunskapsbegreppet

Tyst kunskap

Kort- och långtidsminne

Multipla intelligenser

Lärstilar

Pedagogik

Didaktik

Metodik

Reflekterande praktiker

Faktafrågor

Beskriv vad som menas med de fyra F:en.

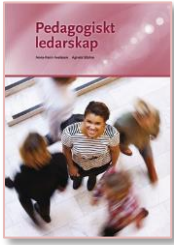
Vilka är EUs åtta nyckelkompetenser?

Vad står EQF-modellen för?

Vad innebär Bolognamodellen?

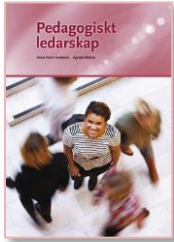
Vilka förmågor styrs av höger respektive vänster hjärnhalva?

Vilka funktioner regleras i det limbiska systemet?

Diskussion och reflektion

1. Kräver olika samhällen olika kunskaper?
2. Varför behöver vi kunskap som innebär både fakta och förståelse, färdighet och förtrogenhet?
3. Vilken betydelse tror du EUs nyckelkompetenser har för dig i ditt kommande yrkesliv?
4. Jämför de fyra F:en, EQF modellen och Bolognamodellen.
5. Fundera över i vilka situationer det kan vara viktigt att tyst kunskap synliggörs.
6. Vilken nytta har en pedagogisk ledare av kunskapen om de multipla intelligenserna?
7. Hur kan kollegial handledning användas inom olika yrkesområden?
8. Hur kan framgångsfaktorerna som beskrivs i SKL:s undersökning på s. 48 omsättas i din kommande yrkesutövning?

Kapitel 3 Individ och gruppen

Alla befinner vi oss då och då i olika gruppkonstellationer som kräver olika social kompetens. Hur kan man lära sig bli en socialt kompetent person?

Nyckelord att förklara

Primärgrupp och sekundärgrupp

Formell och informell grupp

Gruppdynamik

Synergieffekt

Grupprocess

Trakasserier och kränkningar

Mobbning

Faktafrågor

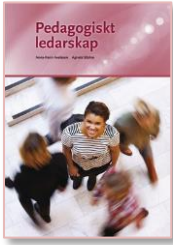
Hur sker kommunikationen på informell och formell nivå?

Vilka är de fem olika faserna i FIRO-modellen?

Vad innebär att en barngrupp kan utvecklas från jag- till vi-grupp?

Diskussion och reflektion

1. Hur kan du som pedagogisk ledare hantera en grupp som befinner sig i jag-fas?
2. Beskriv hur du sätter samman olika personer för att skapa en effektiv arbetsgrupp – hur resonerar du?
3. Vilka tecken kan tyda på att någon, barn eller vuxen, trakasseras eller kränks?

Kapitel 4 Förändringsprocess och motivation

Livet och tillvaron förändras ständigt. Som ledare behöver du därför bland annat vara uppmärksam på vad som sker i omvärlden. Inget lärande utan förändring.

Nyckelord att förklara

Förändringsprocess

Psykologiska försvar

Eldsjäl

Inre och yttre motivation

Feedback

Feedforward

Faktafrågor

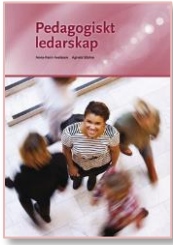
Förklara vad som menas med de olika psykologiska försvarsmekanismerna.

Vad menas med motivationsteorier?

Förklara begreppet formativ bedömning.

Diskussion och reflektion

1. Yttre motivation kan vara ett sätt att skapa inre motivation när det helt saknas vilja eller lust menar Deci. Hur ser du på detta?
2. Utgå från förändringståget. Vilka personer – i vilken vagn – vänder du dig först till för att förändringsprocessen ska bli så effektiv som möjligt?
3. Ge feedforward till någon som presenterar ett problem eller som har genomfört en aktivitet.

Kapitel 5 Organisation

Hur organiserar du din vardag? Var och en av oss har erfarenhet av organisation och organisationsprocesser. Genom organisation undviks kaos och frustration.

Nyckelord att förklara

Ideella organisationer

Offentliga organisationer

Nätverk

Virtuella organisationer

Hierarki

Byråkrati

Kulturkompetens

Konsensus

Faktafrågor

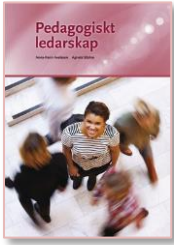
Beskriv vad som menas med begreppet organisation.

Vad menas med organisk respektive mekanisk organisation?

Ge egna exempel på ideella och offentliga organisationer.

Diskussion och reflektion

1. Vilken människosyn präglar Human Relation-rörelsen? Vilken genomslagskraft har rörelsen haft i dagens organisationer?
2. Genomför rollspel där du/ni provar olika former för att ta beslut. Vilka för- och nackdelar upplever ni i de olika beslutsprocesserna?
3. Vad innebär det att ledaren är en kulturbärare och kulturskapare?

Kapitel 6 **Samarbete och möten med människor**

Hur gör du för att få andra att lyssna på dig? Hur skapar du goda varaktiga relationer? Du som ledare behöver reflektera över hur du skapar en stabil grund för ett gott samarbete mellan människorna du möter.

Nyckelord att förklara

KASAM

Interagera

Tona in

Jag-budskap

Öppna frågor

Lösningfokuserad

Coachning

Professionell

Faktafrågor

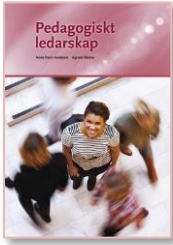
Förklara begreppet KASAM?

Ge egna exempel på jag-budskap?

På vilket sätt skiljer sig ett professionellt samtal från ett privat?

Diskussion och reflektion

1. Genomför ett coachande samtal med öppna frågor och lösninginriktat fokus.
2. Följ upp samtalet för att ta reda på om begriplighet, hanterbarhet och meningsfullhet har skapats.
3. På vilket sätt kan goda relationer vara en förutsättning för utveckling och lärande?
4. Läs dikten ”Tystnaden” s. 124 och berätta för varandra hur ni tolkar den.
5. Använd rollspel som metod för att genomföra ett utvecklings- eller medarbetarsamtal.

Kapitel 7 Konflikter och konflikthantering

Alla har vi någon eller några gånger hamnat i olika konfliktsituationer. Ofta associerar vi ordet konflikt med svåra bråk eller uppgörelser, men en konflikt kan också vara odramatisk. Konflikter kan finnas såväl inom oss själva som i samspel med andra.

Nyckelord att förklara

Konflikt

Öppen och dold konflikt

Interpersonell

Intrapersonell

Faktafrågor

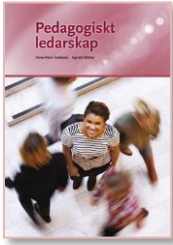
Vad menas med värderingskonflikt?

Beskriv vad som menas med intressekonflikt?

Vad menas med strategikonflikt?

Diskutera och reflektera

1. Varför behöver dolda konflikter göras synliga?
2. Utgå från bilden på s. 144. Vilken typ av konflikt ger personen på bilden uttryck för?
3. Hur kan stress påverka förmågan att hantera konflikter?

Kapitel 8 Genus och jämställdhet

I förskola och skola, i olika organisationer och på arbetsplatser finns jämställdhetsmål att arbeta mot. Flickor och pojkar, kvinnor och män ska ha lika villkor i samhället, arbetslivet och i hemmet.

Nyckelord att förklara

Jämlikhet

Jämställdhet

Genus

Stereotypi

Kvotering

Faktafrågor

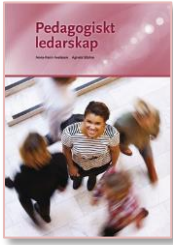
Beskriv vad som menas med genuskunskap?

Vilka är de fyra delmålen för jämställdhetspolitiken?

Nämna några ställningstaganden som Kvinnomaktutredningen kom fram till.

Diskussion och reflektion

1. Hur kan du främja jämställdhetsarbete inom ditt kommande yrkesområde?
2. Följ nyhetsrapporteringen i media och reflektera över hur nyhetsrapporteringen främjar eller motverkar traditionella könsmonster.
3. Utgå från bilden som inleder kapitlet på s. 155 – vilket är ditt spontana intryck av de två barnen – pojke eller flicka. Vad påverkade din uppfattning?

Kapitel 9 Planering, genomförande, dokumentation och utvärdering

Noggrann planering ger utrymme för improvisation. Utan planering skapas otydlighet och osäkerhet och det blir svårt att veta om man lyckats eller misslyckats.

Nyckelord att förklara

Vision

Syfte

Mål

Dokumentation

Reflektera

Utvärdera

Analysera

Faktafrågor

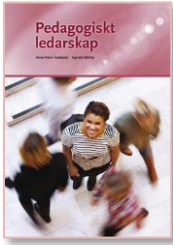
Beskriv vad SMART-modellen innebär.

Vad menas med brainstorming?

Vilka olika former av utvärdering finns?

Diskussion och reflektion

1. Varför behöver man tillsammans formulera vision, syfte och mål i en verksamhet?
2. Utgå från exemplet med Alice på s. 181. Vilken tror du att Jorges egen reflektion var?
3. Formulera en handlingsplan för en aktivitet.

Kapitel 10 Källkritik och pedagogiskt stöd

Vad innebär källkritik? Varför behöver vi vara källkritiska? Hur kan bilder, filmer och sociala medier fungera som pedagogiskt stöd?

Nyckelord att förklara

Webbsida

Layout

Lärplattform

Faktafrågor

Ge exempel på frågor man ska ställa sig för att kontrollera om en källa är säker.

I vilka syften kan Urkund användas?

Vad innebär upphovsrätt?

Hur får man använda bilder?

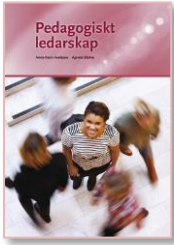
Diskussion och reflektion

Använd Skolverkets checklista och diskutera hur den fungerar.

Hur kan en lärplattform fungera på ett pedagogiskt sätt?

Besök Insafe. Vilka organisationer ingår i detta nätverk?

Vilken är Insafes målsättning? Hur arbetar organisationen?

Pedagogiskt ledarskap, 100 poäng

Kurskod: PEDPEG0

Kursen pedagogiskt ledarskap omfattar punkterna 1—6 under rubriken Ämnets syfte. I kursen behandlas fördjupade kunskaper i ämnet.

Ämne - Pedagogik

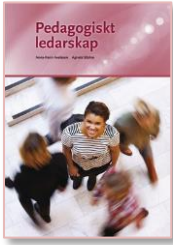
Pedagogik är ett tvärvetenskapligt kunskapsområde nära knutet till psykologi, sociologi och filosofi och har utvecklat en egen identitet som samhällsvetenskaplig disciplin. Ämnet pedagogik tar utgångspunkt i vetenskapen om människors liv och lärande i olika miljöer och fokuserar mötet mellan människor utifrån individ-, grupp- och ledarperspektiv.

Ämnets syfte

Undervisningen i ämnet pedagogik ska syfta till att eleverna utvecklar kunskaper om hur människor lär, utvecklas och socialiseras i olika sammanhang samt kunskaper om olika teorier om det.

Eleverna ska ges möjlighet att utveckla kunskaper om hur synen på kunskap och lärande har förändrats och hur det har påverkat såväl fostran som undervisning. De ska också ges möjlighet att utveckla kunskaper om hur människor formas av och själva skapar sociala sammanhang, samhällen och kulturer. I undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla kunskaper om hur värderingar och kunskaper skapas, lever kvar och förändras inom olika kulturer, samhällen, institutioner och grupper av människor. Eleverna ska också ges möjlighet att utveckla kunskaper om människors liv och växande i olika miljöer.

Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla kunskaper om människors interaktion och kommunikation samt om pedagogiskt ledarskap. Undervisningen ska leda till att eleverna utvecklar förmåga att möta och pedagogiskt leda människor i olika situationer och att skapa goda villkor för människors lärande och växande.

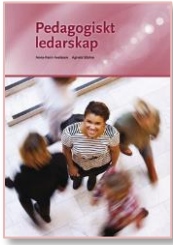
Problemlösning och handlingsberedskap ska stimuleras i undervisningen, och tillfällen ska ges för eleverna att medverka vid val av arbetsformer och innehåll. Genom fältstudier eller genom att medverka i olika verksamheter ska eleverna ges möjlighet att få inblick i och erfarenhet av sociala och pedagogiska sammanhang. Eleverna ska ges möjlighet att reflektera över och diskutera ämnesinnehållet, centrala begrepp och egna och andras handlingar och attityder. I undervisningen ska eleverna också ges möjlighet att utveckla förmåga att kritiskt söka, bearbeta, värdera och använda information från olika källor.

Undervisningen i ämnet pedagogik ska ge eleverna förutsättningar att utveckla följande:

1. Kunskaper om människors lärande, liv och växande och om olika villkor för det samt om sociala och pedagogiska sammanhang.
2. Förmåga att använda pedagogiska begrepp, teorier och teoretiska perspektiv.
3. Färdigheter i att kritiskt använda information från olika källor.
4. Färdigheter i att planera, genomföra, dokumentera och utvärdera aktiviteter för att stödja och stimulera människors lärande och deltagande i olika situationer.
5. Förmåga att kommunicera, samarbeta och samverka för att möta och pedagogiskt leda människor i olika situationer.
6. Förmåga att diskutera sin egen och andras syn på kunskap och lärande samt diskutera handlingar i sociala och pedagogiska sammanhang.

Kurser i ämnet

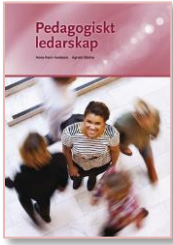
- Aktivitetsledarskap, 100 poäng. Kursen kan läsas flera gånger med olika innehåll.
- Kommunikation, 100 poäng.
- Lärande och utveckling, 100 poäng.
- Människors miljöer, 100 poäng.
- Barns lärande och växande, 100 poäng, som bygger på kursen lärande och utveckling och kursen människors miljöer.
- Pedagogiska teorier och praktiker, 100 poäng, som bygger på kursen pedagogiskt arbete.
- Pedagogiskt ledarskap, 100 poäng.

Centralt innehåll

Undervisningen i kursen ska behandla följande centrala innehåll:

- Ledarskap och organisationer utifrån olika teorier.
- Hur individer, grupper och det sociala sammanhanget påverkar och påverkas av ledaren.
- Ledarskap ur ett genus- och jämställdhetsperspektiv.
- Ledarskap vid konflikter samt konflikthantering.
- Kritisk bearbetning av information från olika källor.
- Planering, genomförande, dokumentation och utvärdering av olika aktiviteter.
- Interaktion och kommunikation i samarbete och möten med människor.

Kunskapskrav

Betyget E

Eleven beskriver **översiktligt** ledarskapets villkor och förutsättningar samt organisationsformer. Eleven ger också exempel på vad som påverkar ledarskapet och organisationen. I beskrivningarna använder eleven **med viss säkerhet** centrala begrepp och teorier samt förklarar **enkla** samband och drar **enkla** slutsatser.

Eleven söker och bearbetar **med viss säkerhet** information från olika källor samt värderar den med **enkla** omdömen.

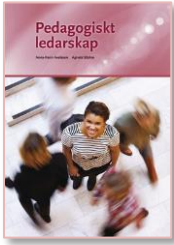
Eleven planerar, såväl självständigt som i samarbete med andra, uppgifter och aktiviteter utifrån syfte och mål. Utifrån planeringen genomför eleven uppgifterna och aktiviteterna **i samråd** med handledare. I arbetet interagerar eleven, samt kommunicerar **med viss säkerhet**, i samarbete och möten med människor. Dessutom gör eleven en **enkelt** dokumentation av utförda uppgifter och aktiviteter. I dokumentationen använder eleven **med viss säkerhet** relevanta begrepp. När arbetet är utfört utvärderar eleven uppgifterna och aktiviteterna med **enkla** omdömen utifrån uppsatta mål. I utvärderingen diskuterar eleven **översiktligt** möjliga alternativa lösningar och föreslår vid behov förbättringar.

Eleven diskuterar **översiktligt** egna och andras attityder, värderingar och handlingar i relation till uppgifterna och aktiviteterna. I diskussionen framför eleven **enkla** argument för sina åsikter samt visar respekt för andras åsikter.

När eleven samråder med handledare bedömer hon eller han **med viss säkerhet** den egna förmågan och situationens krav.

Betyget D

Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.

Betyget C

Eleven beskriver **utförligt** ledarskapets villkor och förutsättningar samt organisationsformer. Eleven ger också exempel på vad som påverkar ledarskapet och organisationen. I beskrivningarna använder eleven **med viss säkerhet** centrala begrepp och teorier samt förklarar samband och drar **välgrundade** slutsatser.

Eleven söker och bearbetar **med viss säkerhet** information från olika källor samt värderar den med **nyanserade** omdömen.

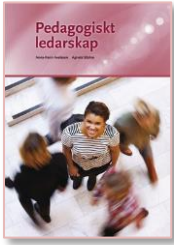
Eleven planerar, såväl självständigt som i samarbete med andra, uppgifter och aktiviteter utifrån syfte och mål. Utifrån planeringen genomför eleven uppgifterna och aktiviteterna **efter samråd** med handledare. **Eleven diskuterar utförligt sin egen och andras roll och betydelse samt tar utgångspunkt i det vid sitt eget handlande.** I arbetet interagerar eleven, samt kommunicerar **med viss säkerhet**, i samarbete och möten med människor. Dessutom gör eleven en **noggrann** dokumentation av utförda uppgifter och aktiviteter. I dokumentationen använder eleven **med viss säkerhet** relevanta begrepp. När arbetet är utfört utvärderar eleven uppgifterna och aktiviteterna med **nyanserade** omdömen utifrån uppsatta mål. I utvärderingen diskuterar eleven **utförligt** möjliga alternativa lösningar och föreslår vid behov förbättringar.

Eleven diskuterar **utförligt** egna och andras attityder, värderingar och handlingar i relation till uppgifterna och aktiviteterna. I diskussionen framför eleven **välgrundade** argument för sina åsikter samt visar respekt för andras åsikter.

När eleven samråder med handledare bedömer hon eller han **med viss säkerhet** den egna förmågan och situationens krav.

Betyget B

Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.

Betyget A

Eleven beskriver **utförligt och nyanserat** ledarskapets villkor och förutsättningar samt organisationsformer. Eleven ger också exempel på vad som påverkar ledarskapet och organisationen. I beskrivningarna använder eleven **med säkerhet** centrala begrepp och teorier samt förklarar **komplexa** samband och drar **välgrundade och nyanserade** slutsatser. **Dessutom värderar eleven teorierna med nyanserade omdömen och argumenterar för deras styrkor och svagheter.**

Eleven söker och bearbetar **med säkerhet** information från olika källor samt värderar den med **nyanserade** omdömen.

Eleven planerar, såväl självständigt som i samarbete med andra, uppgifter och aktiviteter utifrån syfte och mål. **I planeringen identifierar eleven kritiska moment och förebygger hinder som kan uppstå under genomförandet.** Utifrån planeringen genomför eleven uppgifterna och aktiviteterna **efter samråd** med handledare **samt anpassar vid behov genomförandet till ändrade förutsättningar.** **Eleven diskuterar utförligt och nyanserat sin egen och andras roll och betydelse samt tar utgångspunkt i det vid sitt eget handlande.** I arbetet interagerar eleven, samt kommunicerar **med säkerhet**, i samarbete och möten med människor. Dessutom gör eleven en **noggrann och utförlig** dokumentation av utförda uppgifter och aktiviteter. I dokumentationen använder eleven **med säkerhet** relevanta begrepp. När arbetet är utfört utvärderar eleven uppgifterna och aktiviteterna med **nyanserade** omdömen utifrån uppsatta mål **och deltagarnas respons.** I utvärderingen diskuterar eleven **utförligt och nyanserat** möjliga alternativa lösningar och föreslår vid behov förbättringar.

Eleven diskuterar **utförligt och nyanserat** egna och andras attityder, värderingar och handlingar i relation till uppgifterna och aktiviteterna. I diskussionen framför eleven **välgrundade och nyanserade** argument för sina åsikter samt visar respekt för andras åsikter.

När eleven samråder med handledare bedömer hon eller han **med säkerhet** den egna förmågan och situationens krav.